

MAKSADÎ'NİN YENİCE VE İŞTİP (İŞTİB) ŞEHRENGİZLERİ

Murat ÖZTÜRK

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, muratozturk8@gmail.com

Özet

Şehrengizler şehirlerin güzellikleri ve güzelleri (hûbân) hakkında yazılmış şiirlerdir. Bu şiirler şehirler hakkında tarihi ve folklorik bilgiler sunmaları açısından önemlidir. Türk edebiyatında özellikle Rumeli şairlerince benimsenip gelişen bu türün örneklerinden üçü Maksadî tarafından yazılmıştır. Maksadî tezkirelerde ve edebiyat kaynaklarında adı geçmeyen bir şairdir. Şiirlerinden edindiğimiz bilgilere göre on altıncı asrın ikinci yarısında yaşamıştır. Milli Kütüphane, Milli Yazmalar Kataloğundaki bir mecmuanın ilk on yedi varlığında onun şiirlerine yer verilmiştir. Bu şiirlerden ikisi Vardar Yenicesi ve biri de İştib şehirleri için yazılmış şehrengizlerdir. Türk edebiyatında Maksadî'nin şehrengizlerinden başka Yenice için yazılmış Usûlî, Hayretî ve Za'fî'nin şehrengizleri vardır. Maksadî'nin Vardar Yenicesi ile ilgili şehrengizlerinin ilki altmış beş beyittir. Şehirden yirmi beş kişinin övgüsü yapılır. Yenice ile ilgili ikinci şehrengiz yüz seksen sekiz beyittir. Yirmi sekiz kişinin övgüsü yapılır. Maksadî'ye ait üçüncü şehrengiz ise İştib şehriyle ilgilidir. Za'fî'nin şehrengizinden sonra edebiyatımızda İştip'le ilgili olarak yazılmış ikinci şehrengizdir. Şehirden on kişinin övgüsü yapılır. Yüz yirmi iki beyittir.

Anahtar Kelimeler: Maksadî, Şehrengiz, Yenice, İştib, Rumeli.

SHAHRANGIZS of YENICE and ISHTIP of MAKSADI

Abstract

Shahrangiz are special poems written for describing the beauty of cities and providing information about the details of their beautifulness. These poems are important since they offer historical and folkloric information about cities. In Turkish literature, these kind of epic poems are especially developed and espoused by Rumelian poets. There are three examples of the epic poems written by Maksadi. Maksadi is a poet whose name is not so seen in the main literature and biografic sources. As we know from his poems, he lived in the late part of 16th century. His poems are given place in the first seventeen leafs of the anthology book (mecmua), Ankara National Library, Catalogue of National Manuscripts. In these poems, there are two shahrangizs written for the city of Vardar Yenicesi and one for the city of Ishtip. In the Turkish literature, besides of Maksadi's shahrangiz, there are other epic poems written for the city of Yenice by Usuli, Hayreti and Za'fi. In the first shahrangiz for Vardar Yenicesi, there are 65 couplets. There are 25 different people are praised in this shahrangiz for Vardar Yenicesi. In the second shahrangiz for Vardar Yenicesi, there are 188 couplets and 28 people are praised. The third shahrangiz of Maksadi is about Ishtip. Following to Za'fi's shahrangiz, this was the second shahrangiz related to Ishtip in the Turkish literature. This shahrangiz also includes 22 couplets and praises ten people from the city.

Key words: Maksadi, Shahrangiz, Yenice, Ishtip, Rumelia.

Giriş

Klasik edebiyatın temsilcileri arasında olup adları tezkirelerde veya diğer biyografik kaynaklarda anılmayan pek çok divan şairinin adı günümüze güçlü şekilde ulaşmamıştır. Bu şairlerden bazılarının mürettep bir divanının olmaması veya eserlerinin yazma nüshalarının günümüze kadar ulaşmaması da şairlerin adlarını unutturmuştur. Başta şiir mecmuaları olmak üzere edebî eserlerin incelenmesine dair araştırmalar sürdükçe yeni isimlerin gün yüzüne çıkması, edebî türlerle ilgili farklı örneklerin yayımlanması mümkün olacaktır. Nitekim şehrengizlerle ilgili derli toplu ilk çalışmayı yapan Agâh Sırrı Levend'in Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul (Levend 1957) adlı kitabının yayımlanmasından sonra yapılan çalışmalarla bu türe ait çok sayıda farklı metin tespit edilip yayımlanmıştır (Tıgılı 2007). Bu makalede şehrengizleriyle beraber konu edilen Maksadî de tezkirelerde ve diğer kaynaklarda adı anılmayan şairlerden biridir. Adı bilinmeyen bu şair ikisi Yenice ve biri de İştîp şehirleri için üç şehrengiz kaleme almıştır. Bu durum yukarıda değinildiği gibi klasik edebiyatla ilgili bilgi ve örneklerin daima yenilenmeye uygun ve açık olduğuna kanıttır.

I. Maksadî

On altıncı asrın ikinci yarısında yaşadığını tespit ettiğimiz Maksadî edebiyat kaynaklarında adına rastlanmayan şairlerden biridir. Maksadî'nin Ankara Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğunda kayıtlı 06 Mil Yz A 2745 arşiv no'lu ve 143 Dvd no'lu bir el yazması mecmuanın ilk on yedi varlığındaki şiirleri günümüze kadar ulaşmıştır. Mecmuayla ilgili olarak katalog tanıtımında verilen bilgilere göre kartal figürlü kalın esmer bir kâğıt türünden oluşan mecmua "baştan ve sondan noksan"dır. Şairin 1b-11b arasında kaside, mesnevi ve gazellerinin bir kısmını kapsar. Sayfalar karışmış olup arada eksiklikler vardır. 18a-41b arasındaki ek yapraklarda ta'lik hat ile aşağıdaki şairlerden manzumeler vardır..." (Mecmuua www.yazmalar.gov.tr.) Mecmuaya dair katalog bilgisinde Maksadî'ye ait şiirler 1b-11b arasında bulunuyor kaydı düşünülmüşse de şiirler 1b-17b arasındadır. Yazma eserde Maksadî'nin şiirlerinin ilk kısmı divanî hatla yazılmıştır. Sayfalarda yırtıklar ve kopukluklar, leke ve silinti oluşu bazı sayfalarda metnin okunmasını hayli güçleştirmektedir.

Bu mecmuada Maksadî'ye ait şiirler arasında Bosna'nın fethiyle ilgili kaside nazım şekliyle yazılmış bir fetihname, Vardar Yenicesi ve İştîp (İştib) şehirleri için mesnevi nazım şekliyle yazılmış şehrengizler, eksik bir kaside ve birkaçı eksik 30 gazel mevcuttur. Bu gazellerden biri hicviye diğeri de belde-name örneğidir. Gazellerin mecmuaya alınışında da kafiye ve redif düzenine uyulmamıştır. Maksadî'nin, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 3128 arşiv no ve 925 dvd no'lu bir başka şiir mecmuasının 17a varlığında

Şeh-i 'ışkuz velî ' âlemde gedâyî geçeriz
Kimsenün kulu degül şöyle Hüdâyî geçeriz

matla'lı bir başka gazeline tesadüf ettik.

Maksadî'nin hayatına dair bildiklerimiz söz konusu mecmuadaki şiirlerinden elde edilebilen bilgilerle sınırlıdır. Maksadî'nin doğum ve ölüm tarihlerine dair herhangi bir malumata sahip değiliz. Onun şiirlerinden anlaşıldığına göre Rumeli coğrafyasında yaşamıştır. Şiirlerinde övgüsü yapılan kişiler arasında Rumeli beylerbeyi Muhammed Paşa'nın yanı sıra Murtaza Mustafa Paşa, Zeynel ve Zahid Paşalar vardır. Bu kişiler haricinde şehrengizlerinde çoğu Vardar Yenice Hayâlî, Usûlî, Agehî, Şeyh Sineçâk, Günahî, Sırrî, Rûhî, Aşkî gibi edebiyat kaynaklarında kendilerinden bahsedilen isimler de yer almaktadır. Maksadî:

Bu zıkr olanlaruñ kimi be-kâya eylemiş rişlet
Henüz kimi vücûd iklimine serdâr u ser-^c asker

beytiyle bu kişilerin bir kısmının ahirete göç ettiğini belirtmiştir. Bu durum Maksadî'nin bu isimlerin çoğundan sonra hayatta olduğunu gösterir. Şairin Yenice Şehrengizi için düşürdüğü tarih hicri 1009/M 1600 yılına işaret etmektedir:

Bi-ğamdiğâh ki irişdi tamâma
Kıyur târihi nağdi bâb-ı temmet

Buna göre Maksadî'nin on altıncı asrın ikinci yarısında yaşadığını söyleyebiliriz. Şehrengizlerde övgüleri yapılan paşaların kimliğiyle ilgili taradığımız kaynaklarda net bir bilgiye ulaşamadık. Bilhassa Sicill-i Osmanî'nin dördüncü cildinde çok sayıda Mustafa Paşa ve Murtaza Paşa adlı isim geçse de bu kişilerden birinin şairin övdüğü kişi olup olmadığına dair kesin bir fikir yürütmek mümkün görünmemektedir. Şairin Yenice şehrengizlerinin birinde Zeynel Paşa'nın emriyle Yenice şehrine geldiğini ifade etmesi onun resmî bir görevinin olabileceğini akla getirmektedir.

Maksadî'nin şiirlerinde teknik açıdan pek çok kusura rastlanır. Özellikle vezin açısından kusurlu pek çok beyit mevcuttur. Yine yazdığı şehrengizlerde yer yer kafiye değişiklikleri göze çarpar. Bu şiirler hem mesnevi kafiye düzeniyle hem de kaside/gazel kafiyeleşimiyle yazılmıştır. Bazı beyitlerde kafiye uyumunda sorun vardır. Bütün bunlar müstensih hatasından da kaynaklanabilir. Yine mecmuada yer alan şiirlerin bir kısmının eksik bir kısmının farklı sayfalarda karışık bir düzenle yazılmış olması şiirlerin anlaşılmasını ve yorumlanmasını güçleştirmektedir.

II. Yenice Şehrengizleri

Yenice bugün Yunanistan'da Selanik'in kuzeydoğusunda Giannitsa resmî adını taşıyan bir şehirdir. Buradan çok sayıda şair çıkması ve adına bazı şehrengizlerin yazılması şehrin bir zamanlar Türk kültürü ve edebiyatı açısından ne denli münbit ve önemli bir kültür merkezi olduğunun kanıtıdır. Osmanlı klasik şiirinde Hayâlî Bey, Usûlî, Hayretî, Sırrî, Günahî, İlâhî, Agehî, Garîbî, Râzî, Derûnî, Yusuf-ı Sîne-çâk bu şehir doğumlu ünlü şairler arasındadır. "Çoğu birinci sınıf şairle taşrada, kültür merkezi hususiyetinden uzak bu şairler ocağının böylesine velûd bir özellik taşımasını anlamak ve anlatmak gerçekten zordur." (İsen 1997:424). Tezkirelerde belirtildiğine göre bu şehirden yirmi şair çıkmıştır (İsen 1997: 88). Bu

rakam Anadolu ve Rumeli'de uzun zaman eyalet merkezliği yapmış pek çok şehirden çıkan şair sayısından fazladır. Bununla beraber şehirden çıkan ve şiir dünyasında şöhrete ermiş Hayâlî, Usûlî, Hayretî gibi şairlerin çoğunun on beş ve on altıncı yüzyıllarda yaşamış olması şehirde var olan bu kültür atmosferinin sonraki dönemlerde eski canlılığından uzaklaştığının kanıtıdır. Zira Rumeli'de on beş ve on altıncı asırlarda Vardar Yenicesi, Priştine ve Prizren gibi şehirler Evrenosoğulları, Mihailoğulları ve Yahyalılara mensup akıncı beylerinin himayesinde gelişmiştir. Bu şehirlerin o dönemde kültürel canlılığı Âşık Çelebi tarafından şöyle yansıtılır: “Rivayet olunur ki Prizren'de oğlan doğsa adından mukaddem mahlasın korlar. Yenice'de doğan oğlan baba diyecek vakt Farsî söyler. Priştine'de oğlan doğsa dividi belinde doğar derler. Binâenalâzâlik Prizren şâir menba'ı ve Yenice Farsî ocağı ve Priştine kâtip yatağıdır.” (Kılıç 1994: 482). Rumeli'de Yenice gibi bazı şehirlerde var olan bu edebi ortamda Abdullah-ı İlâhî ve Usûlî gibi Nakşibendilik ve Gülşenilik tarikatlarının müntesibi şairlerin dini-mistik yorumları ve bu yorumlar etrafında oluşan tasavvufi etkinin payı da hayli fazladır (Macit 2006: 42).

Yenice şehrinin doğal güzelliklerinin ve güzellerinin (mahubân, hûbân), şairlerce bilinen simalarının, anlatıldığı bugün itibarıyla bilinen ve Maksadî'nin şehrengizlerinden önce yazılan üç şehrengiz daha vardır.

II.a. Usûlî'nin Yenice Şehrengizi : Şehrengiz, Mustafa İsen tarafından hazırlanan Usûlî Divanı'nda yer almaktadır (İsen, 1990: 44-56). Aynı araştırmacı tarafından şehrengiz hakkındaki değerlendirmeleri de içeren bir makale de yazılıp yayımlanmıştır (İsen, 1997: 422-442). Şehrengiz 191 beyittir. Şair şehrengizine tevhitte başlar ve ardından Yenice övgüsüne geçer. Daha sonra eserini yazma sebebini anlatır. Şair münacat ve dua bölümlerinden sonra Yenice'li sekiz güzeli vasfeder. Eser hatime ve dua bölümleriyle sonlandırılır.

II.b. Hayretî'nin Yenice Şehrengizi: 73 beyittir. Mehmed Çavuşoğlu tarafından bir makaleyle neşredilip yayımlanan şehrengizde Usûlî'nin Şehrengiz'inde zikredilen bazı isimlere yer verilir (Çavuşoğlu, 1976: 81-100). Hayretî'nin Şehrengiz'inde şehre ait mekânlardan, fiziki özelliklerden bahsedilmez. Şehrin on erkek güzeli isimlerinin çağrışımlarıyla övülür.

II.c. Za'ffî'nin Yenice Şehrengizi 109 beyit olup şehrengizde Yenice şehirden dokuz kişi şehrengiz geleneğine uyularak isimlerinin anlamlarından ve çağrışımlarından hareketle vasfedilmiştir. Bu şehrengizde de Yenice'ye özel mekânların tanıtımı yerine genel övgü ifadelerine yer verilir. Şehrengizle ilgili ayrıntılı tanıtım ve metin Bilal Çakıcı tarafından bir makaleyle yayımlanmıştır (Çakıcı, 2008).

III. Maksadî'nin Yenice Şehrengizleri

III.a İlk Şehrengiz

Maksadî'nin şiirlerinin derlendiği mecmuada Yenice şehri için iki ayrı vezinde yazılmış iki şehrengiz mevcuttur. İlk şehrengiz, mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün vezniyle yazılmıştır. Bu şehrengiz bizim farklı sayfalardaki şiirleri bir araya

getirip düzenli olarak oluşturmaya çalıştığımız metne göre altmış beş beyittir. Şehrengiz şairin kendisinden önce yaşayıp nam bırakmış ve bu dünyadan göçmüş kişileri de söz konusu etmesi hasebiyle farklı bir özelliğe sahiptir.

Şair Şehrengiz'e gökyüzü tasviriyle başlar. Âlemi hayranlıkla seyredip kendi perişan hâlini sorgularken Selanik miri Zeynel Paşa'nın kendisine sunduğu lütuf kadehiyle ihya olduğunu, Paşa'nın fermanıya Yenice şehrine geldiğini belirtir. Bundan sonra şair şehrin övgüsüne geçer.

Anuñ fermân-ı luftıyla *Yeñice* şehrine geldüm
Teferrüc eyledüm dâr-ı diyârını çü ser-tâ-ser
Müferrih şehr imiş *Şirâz-ı Rûmî* çün nazâr kıldum
Leâtâfetde İrem gül-zârdur ehl-i dile manzar

Şehrengizde şair Yenice şehrinin güzelliklerini vasfederken bu şehrin cennetten bir köşe olduğu; havasının, suyunun, insanının eşsiz olduğu gibi diğer şehrengizlerde görülen klişe ifadelere başvurur. Ona göre şehir Rumeli'nin Şiraz'ıdır. Şair bundan sonra şehir ahalisinin övgüye değer özelliklerini methiye üslubunda kaleme alır.

Belâgatle feşâhatde okur yazardurur ekşer
Kimi müftî kimi monlâ kimi hâkim kimi dâna
Kimi şeyh-i tarîk anhâ kimi vâ' iz virür ebnâ
Kimi 'âlim kimi 'âmil kimi 'âkil kimi fâzıl
İren esrârına dâhil kimisi şâhib-i takvâ
Kimi mürşid kimi rehber kimi bende kimi server
Kimi 'âdil kimi dâver kıtlur eşer-i hoş-icrâ
Kimi tâlib kimi ma'îlûb kimi gâlib kimi ma'glûb
Kimi 'âşık kimi ma'şûk kimisi vâlih ü şeydâ
Bular kâdir-şinâsa dil eridür *Ma'şadî* el-Ĥâk
Elüñden geldügünce bunları medh eyle bir a' lâ
Maksadî bu ifadelerin ardından kendi ifadesiyle:
Bu zıkr olanlaruñ kimi beğâya eylemiş rişlet
Henüz kimi vücûd iklimine serdâr u ser-^ç asker

beytiyle ölmüş ve yaşayan yirmi beş kişinin övgüsüne başlar. Bu kişiler şunlardır: Yusuf Sîneçâk, Hayâlî, Sırrî Efendi, Gâzî Evrenos Beg, Aynî Beg, Hamdi Ahmed Beg, Süleyman Beg, Hüseyin Çelebi, Süleymân Beg, Şeyh Atallah, Hâletî Beg, Usûlî Beg, Fâzıl Çelebi (İlâhî), Günâhî Dede, Agehî, Fehmî Efendi, Aşkî, Rûhî, Ali Dede, Koçi Efendi, Ömer Çelebi, Kelâmî Çelebi, Yalman Çelebi, Fehmî Efendi ve Misâlî Dede.

Şair güzellere duayla şiiirini sonlandırır.

III.b. İkinci Yenice Şehrengizi

Maksadî'nin ikinci Yenice Şehrengizi ise mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün vezniyle yazılmıştır. Maksadî'nin bu ikinci Şehrengizi beyit sayısı ve bahsi edilen kişi sayısı bakımından ilkinden daha hacimlidir. Şehrengiz 188 beyitten oluşmaktadır. Bazı sayfalarda derkenara yazılmış ancak silinti, leke ve yırtılma gibi sebeplerle okunamayan bazı beyitlerin de Şehrengiz'le ilgili olma ihtimali vardır. Bununla beraber Şehrengiz metninin kompozisyon açısından bütünlük taşıdığı ifade edilebilir. Yazma mecmuada bu Şehrengiz metninin arasına diğer Yenice Şehrengizi ve İştib Şehrengizi'ne ait bazı bölümler yazılmıştır. Bu nedenle Şehrengiz metninin farklı sayfalara düzensiz yazılan bölümleri tarafımızdan anlatım akışına uygun olarak çeviriyazı metne yerleştirilmiştir.

Şair, Şehrengiz'ine nefsine esir olduğundan, günahkarlığından, kusurlarının çokluğundan yakınarak başlar ve günahlarının bağışlanması için Allah'a yakarır. Şair, dünyayı dolaşmaya başladığını ve yolunun bağları cennet bahçeleri gibi güzel, gönle ve cana sefalar veren bir şehre düştüğünü belirtir. Bu şehrin her yanından pınarlar doğup nehirler akmaktadır. Şair bu güzel şehrin ahalisini ziyaret ettiğini belirtip halkının özelliklerini nakleder. Ahaliyle olan bu tanışıklık ve sıcaklıktan sonra şair bu kişilerin isimlerini anmak ve onları övmek maksadıyla bir şehrengiz yazmaya koyulduğunu ifade eder. Bu şehir Vardar Yenicesi' (Yenice-i Vardar)dir. Yenice şehrinin yaylağı, suyu, bağı, bahçesi, mesire yerleri ve ovası hayli güzeldir. Çınar'ı meşhur mesire yeridir. Şair bu bölümden sonra vafedeceği güzellerin genel özelliklerini anar:

Bulunmaz buncılayın şehir-i rûşen
Gönüller alıcı dilberleri çok
Leţâfet şehridür serverleri çok
Kimi gül kimi gonca-dehendür
Kimi bülbül gibi tûtî-sühandur
Kimisinün cemâli mihr-i enver
Kimisinün lebidür sükker-i ter
İştî şerh ideyim nâmın olaruñ
Bilesin şâhı kimdür rûzigâruñ

Şair bu güzellerin adlarını anmaya başlar. Şairin zikrettiği yirmi sekiz kişi şunlardır: Kadızade Mustafa, Koçi Efendizade Ahmed, Müderriszade Abdullah, Hacı Pervizzade Yusuf, Bâlîzâde Ahmed, Hacı Koçizade Mahmud, Abdullahzade Ahmed, Bâkî Şah, Abdî Şahzade Ahmed, Me'munzade Ahmed Çelebi, Semercizade Muhammed, Hasan, Yusufzade Muhammed, Hacı Musazade Yusuf, Kerimzade Ömer Çelebi, İbo, Nalbandzade Mahmud, Bâli Şah, Hacı Hüseyinzade Mehmed, Tuzcuzade Muylı, Rûhî Bâli, Muylızade Muhammed, Muylı Şah, Kurdzade, Muylı İbn-i Dellal, Hümezade Mustafa, Salarzade Bâkî Bâli, Muylızade Bakî.

Bu Şehrengiz'de ilkinden farklı olarak şairin kendisinden önce yaşayan ve şiir sahasında şöhret bulan şairlerin isimleri zikredilmemiştir. Kişilerin çoğu babalarının adları veya meslekleriyle anılmıştır. Şair geleneğe uyararak bu kişilerin vasıflarını genel-geçer ifadelerle zikredip, isimlerin veya lakapların anlamlarına uygun çağrışımlara uygun nitelermelerde bulunmuştur.

Maksadî Şehrengiz'iyle ilgili kusurlarının hoşgörülmesini ister. Bundan sonra hem kendi günahlarının affı hem de methettiği güzeller için dua eder. Şair dualarını eserini okuyacaklar için sürdürür. Yenice şehrinin her türlü afet ve tehlikeden uzak olması için duasına devam eden şair şehre teşrif eden ve adı verilmeyen devlet yöneticisi ve şehrin hâkimi için de dua eder. Güzellerin övgüsünün yapıldığı bölümden sonraki kısımlarda anlamsal olarak sık tekrar göze çarpar.

III.c. İştîp (İştîb) Şehrengizi

İştîp bugün Makedonya'nın doğu bölgesinde yer alan bir şehirdir. On dördüncü asrın sonlarında Osmanlı topraklarına dahil olan şehir yaklaşık beş yüz yıl Osmanlı idaresinde kalmıştır. Klasik şiir metinleri içinde Maksadî'nin Şehrengizi haricinde İştîp hakkında yazıldığını belirlediğimiz tek şehrengiz Za'fi-i Gülşenî'ye aittir. Şehrengiz seksen yedi beyittir. Şair şehrin adını "İştife" olarak yazmıştır. Şehrengizde beş kişinin övgüsü yapılmıştır. Şehre has muhit adlarından sadece Pınarbaşı'ndan bahsedilmiştir. Şehir ve güzellerin övgüsü şehrengiz geleneği içinde klişe ifadelerle yapılmıştır. Şehrengizle ilgili çalışma Bilal Çakıcı tarafından yapılmıştır (Çakıcı 2010: 96-107).

Maksadî'nin kaleme aldığı İştîb Şehrengizi şehir ve güzelleri hakkındadır. İştîp Şehrengizi de mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün vezniyle yazılmıştır. Yüz yirmi iki beyitten oluşmaktadır. Şair Şehrengize Allah'ın yaratma gücünün ve yüceliğinin anlatıldığı tevhidle başlar. Bundan sonra nasihat-name üslubuyla Allah'ın emirlerine uyararak yaşamayı ve Hz. Muhammed'in sünnetine tabi olmayı öğütledikten sonra hasbihal tarzında kendi acizliğini ve günahkârlığını belirtir. Bu beyitlerin ardından ibadet etmesine engel bir güzelden ve ondan ayrı kalmanın verdiği kederden şikâyet eder. Şair bu derbederlikle gezip gönlünü eğlendirecek, kendisine sefa verecek bir şehir aradığını, gönül ehli birinin de bu şehrin İştîp olduğuna işaret ettiğini ve böylelikle bu şehre geldiğini ifade eder. Şair şehrin ve ahalinin tasvirinden sonra Murtaza Mustafa Paşa'nın övgüsüne geçer. Şehir içindeki mekânlardan sadece Kavaklı'nın adı anılır. Şehrin güzellerinin genel övgüsünden sonra bu kişilerin adlarını zikreder. Bu kişiler şunlardır: Dizdarzade Ahmed, Bahadırzade Kerim Bali, Rahim Bali, Çerçizade Muhammed, Ali Bali, Mumcuzade Muslı, Kerimzade İbn-i Poyraz, Muslı Bali, Etmekçizade Mahmud ve Zahid Paşa. Maksadî şehrengizini dua bölümüyle bitirir.

IV. Metnin Kurulmasında Dikkat Edilen Hususlar

Maksadî'ye ait şiirler mecmuada hayli karmaşık bir halde yazılmıştır. Şiirlerin bölümleri birbirinden farklı ve uzak sayfalarda ve yer yer belirli bir sıra gözetilmeksizin yazılmıştır. Şehrengizlerde hem mesnevi hem de gazel/kaside kafiye

örgüsü kullanılmıştır. Bu nedenle şehrengiz metinleri kurulmaya çalışılırken aynı vezinlerdeki beyitler bir araya getirildi ve konu akışına uygun olarak sıralanmaya çalışıldı. Şairin farklı kafiye örgüleri kullanması, sonraki varaklarda farklı vezinde şiirlerin yer alması, bazı kısımların okunmaya imkân vermeyecek kadar yırtık, kopuk, silik veya lekeli olması gibi sebepler bu sıralamanın sağlıklı bir şekilde oluşturulmasını güçleştirmiştir. Mecmuada derkenarda yer alan bazı beyitler ise sayfa kenarlarının yırtık veya silik olması gibi nedenlerle okunamamış ve metne dahil edilmemiştir.

Şiir metinleri beyitlerin yazıldığı vezin esas alınarak oluşturulmaya çalışılmış, vezin kusurunun olduğu mısralar dipnotlarda belirtilmiştir. Kimi mısralarda da vezin veya anlam uyumunu sağlamak amacıyla metin tamiri yoluna gidilmiş, ekleme ve çıkarmalar köşeli ayrıç ([..]) içinde ve gerektiğinde dipnotlarda belirtilmiştir. Metnin dili on altıncı asır divanlarının dili esas alınarak oluşturulmaya çalışılmıştır. “İyle-” kelimesi hastalanmak anlamına da geldiği içinde metinde anlam karışıklığına sebep olmamak için “eyle-“ olarak yazılmıştır. Metinde gerek sayfalarda yer alan lekelerden gerekse bazı kısımların silik olması nedeniyle okunamayan az sayıdaki kelime sıra nakta (...) işaretiyle boş bırakılmıştır. Bunun dışında yazımı net olmayan ve taradığımız sözlüklerde de rastlayamadığımız ve bu nedenle okuyamadığımız kelimelerin yazımı resim olarak ilgili mısralara yapııştırılmıştır. Okumakta tereddüte düştüğümüz kelimeleri ise dipnotta resim olarak gösterdik. Özellikle İştîp Şehrengizi’nde kâğıdın yırtık, kopuk ve lekeli oluşu nedeniyle bazı beyitlerin tam olarak okunamaması nedeniyle bu bölümlerin resmi, metne dipnot olarak eklenmiştir.

YENİCE ŞEHRENGİZİ-I

Mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün

- 1- Yine emr oldı Hâzretten tülû‘ itdi meh-i enver
Tecellî eyleyüb Hâlık cihânı kıldı hoş zîver
Felekler giceden geymiş idi semmûri hil‘ atler
Kamer fânûs-ı çarh içre yaqub şem‘ -i ziyâ-güster
Semâ saqfında kandillerle yaqub yir yirin encüm
Gelüb bir lâciverdi hayme kor şubh-dem Hâver
Şeherden bir şaru atlas geyürdi ‘ âleme hurşîd
Cihân bezmine saçu saçdı kıldı ‘ âlemi pür-zer
- 5- Münevver oldı dü-âlem Hâkkuñ nûri cemâlinden
Yidi yir gök yidi yıldız yidi deryâ yidi kişver
Tecellâ-yı Hudâyile bilüb ‘ âlem tesellâyı
Muqadder oldı sâbıqda kimi sulţân kimi çâker
Bu ma‘ nâyı olub ‘ âlim dutub câ kûy-ı vaħdetde
Hudâya ħamd idüb dâ‘im kıldurdum dâ‘imâ ezber
Te‘emmül eyleyüb hâl-i perîşânım nola derken

- Gelüb bir Hızr-ı dil şundı elüme luţf ile sâgar¹
İçüb câm-ı muşaffâsın didüm bu kim dürür yâ Rab
Dil-i mecrûhuma merhem urub kıldı beni hoş-ter²
- 10- Haber virüb baña yârân didi mîr-i Selanikdür
Çü *Zeynel Paşadur* ismi vü resmi 'âdil-i dâver
Nazâr kıldum kemâl-i luţf [u] ihsânını ol şâhuñ
Şehâvet mülküne hâtem şecâ' at remzine Hayder
Firâvân maţbağ-ı şavnı vü nân-ı ni' meti bisyâr
Mürüvvet kâni hem cûd u 'aţâ şâhibi bir server
'Adâletde Ebûbeker ü 'Ömer 'Osman u hem Hayder
Dilâverlikde aqrânı ya Hamza ya meger Ca' fer
Yenice şehrini teşrîf iderse tañ mı elţâfı
Muqarrerdür tulû' itse güneş 'âlem olur enver
- 15- Kıpıldı mihrine gönüm ben[i] Hayder eyledi 'ışkı³
Çü düşdüm âsitânına du' âcıyam bu ben efkar
Anuñ fermân-ı luţfiyla *Yenice* şehrine geldüm
Teferrüc eyledüm dâr-ı diyârını çü ser-tâ-ser
Müferrih şehr imiş *Şirâz-ı Rûmı* çün nazâr kıldum
Leţâfetde İrem gülzârıdur ehl-i dile manzar
Şimâli bir kûh-ı a' zam yemîni kişver-i ra' nâ
Yesârı mu' tedil mesken cenûbı kible-i bağr u ber
Ġarîb dost ehl-i dil hulqı kemâliyle mu' ârefet
Belâgatle feşâhatde oğur yazardurur ekşer
- 20- Kimi müfti kimi monlâ kimi hâkim kimi dâna⁴
Kimi şeyh-i tarîk anhâ kimi vâ' iz virür ebnâ
Kimi 'âlim kimi 'âmil kimi 'âkil kimi fâzıl
İren esrârına dâhîl kimisi şâhib-i taqvâ
Kimi mürşid kimi reh-ber kimi bende kimi server
Kimi 'âdil kimi dâver kıtur eşer-i hoş icrâ
Kimi tâlib kimi maţlûb kimi ğâlib kimi mağlûb
Kimi 'âşık kimi ma' şûk kimisi vâlih ü şeydâ
Bular kâdir-şinâsa dil eridür *Maşadî* el-Ġağ
Elüñden geldügünce bunları medğ eyle bir a' lâ
- 25- Bular şarrâfı olmışdur cihân-ârâda insânun
Sözidür her birinüñ ma' den-i zâkı tolu gevher

¹ Hızr kelimesi metinde Hızr olarak yazılmış.

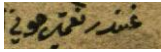
² Hoş kelimesi hoş olarak yazılmış.

³ Mısra vezin bakımından kusurlu

⁴ Bu beyitten itibaren beş beyitte farklı bir kafiye kullanılmıştır.

- Meger kim evliyâullah bu mülki eylemiş ihyâ
Anuñçün halk olmışdur Hudânuñ lutfına mazhar
Bularuñ nâm u evşâfını diyem saña gûş eyle
Bilesin tâ ki kimlerdür bu şâhib-ravza ‘âlî-der
Hakîkat ‘aşrınıñ kuşbu bu *Gâzî Evrenos Begdür*
Şecâ‘atle velâyetle alupdur ol nice kişver
Şular kim âsitânına mülâkât oldı yüz sürdi
İki ‘âlem yaradana irişü ol ne kim ister
- 30- Ganîdür ni‘ met-i dūnî ile herkes tenağğumda⁵
Yücedür himmeti eyler tüvâna bende-i ekşer
Ziyâretgâhıdur halk-ı cihânuñ ravza-i pâki
Eşigi şadr u devletdür ğimâya irişür efkar
Derecet şâhınıñ biri çü ‘*Aynî Begdürür* biri
Anuñ dâhi maqâmı ni‘ met ile dâ‘imâ zîver
Burâk Begdür biri Burâk olub evc-i sa‘âdetde
Şecâ‘atle sehâvetle kamı bir böyle gerçek er
O bahr-ı bî-girânuñ gevheridür *Hamdî Ahmed Beg*
İlâhî hâzreti ile olub sâye vü hem-ser
- 35- *Süleymân Begdürür* biri taħallüs eyledi Pîrî
Nazâr kılmış aña Bârî zihî serverdür ehl-i ...⁶
Henüz zînetdedür gülzâr-ı qar‘â bâğ-ı âlemde
Niçe beg-zâdeler hâlâ hayât iklimine server
Hudâ geçmişlerinüñ şâd idüb rûhın kılsa rahmet
Vire bâkîlerine ‘ömr ü devlet rif‘at-i zîver
O şâhib-ravzânıñ birisi bu *Şeyh-i ilâhîdür*
Güzîn-i evliyâdur ol kerâmet şâhibi server
Re‘îsidür kamu nâsuñ kim oldur mürşid-i kâmil
Mürîd ol şıdk ile oldur hakîkat râhına reh-ber
- 40- *Hüseyn Çelebîdür* biri tarîkat mülküne sultân
Hakîkat ‘ilmine dânâ mu‘âvîni dürür ender
Biri kân-ı mürüvvet şol kerem işi dürür anuñ
Eşik taşıdur ‘âşıklara ğitî-nümâ-i ezher
Biri *Şeyhî ‘Aţâullah* durur itmiş ‘aţâ Allah
Nazîri gelmedi dünyâya oldur ‘âkil-i ezber
‘*Alî Dede* dürür biri ‘âlî rütbeddedür şanı
Kerâmet şâhibi ‘ilm-i ledünide açupdur der

5

⁶ Metinde kelime eksik yazılmış.

- Biri *Koçî Efendî*dür ziyâdegâh-ı 'irfânuñ
'Alî himmet dürür anuñ maqâmı ravza-i ekber
- 45- Re'is-i ehl-i dil biri *Hayâlî Begdürür* hergiz
Hayâlâtına 'aql irmez emîr-i nazm u şi'r-i ter
Birisi *Hâletî Begdür* henüz esrâr-ı hâletde
- Halâvetde belâgatde faşîh itmiş anı
Uşûlî Begdürür biri uşûlî nazm ile meşhûr
Me'ânî kişverinüñ şahıdur 'âlemde aşl u fer
Müridi *Sîne-çâkûn* ol *Günâhî Dededür* biri
Günâhı mağfîret kılsa revâdur Hâlîk-ı ekber
'*Ömer Çelebidür* biri çü medhîdür tağallüşî
Henüz dildedür yâdı kılurlar medhîni ezber
- 50- Biri *Fazıl Çelebidür* irişmiş fazl-ı Gufrâna
Tağallüsü *Îlâhîdür* zihî fâzıl zihî ahter
Biri *Sırrî Efendîdür* irüp esrâr-ı irfâna
Ma'ârifde kuzâtda yoğ idi bir aña beñzer⁷
Kelâmî Çelebi biri medâris-i haqîkatde
Nice tâliblere dürr-i ma'ânîde virür ezber
Biri *Yalman Çelebidür* müderris 'âlim-i fâzıl
Târîkine haqîkat reşk ider Selmân [i]le Hayder
Biri Monlâ-yı Mekkî hazret-i *Fehmî Efendîdür*
Mücâvir oldu Beytullah eşigine sürüb peyker
- 55- Birisi *Âgehdür* 'ilm-i hikmetde olub âgâh
Şinâverlik kılupdur baħr-i kudretde niçe demler
Birisi *Aşķıldür* 'ışķile meşhûr oldu 'âlemde
Reh-i 'ışķ içre nice 'âşķane oldu ol reh-ber
Biri *Rûhdürür* kesb eylemişdür ol rûhâniyyet
Vücûd 'ilminde dâna meclîs-i 'irfânda ser-defter
Mevâlî Dededür biri nazâr kılmış aña Mevlâ
Belâgatda feşâhatde dönüpdür menzil-i zîver
Bu zıkr olanlaruñ kimi beķâyâ eylemiş riħlet
Henüz kimi vücûd iħlimine serdâr u ser- 'asker
- 60- İlâhî zıkr olunan merhûm u mağfûrânı luţfuñla⁸
Cenânile dîzâra lâyıķ eyle hürmet-i Hayder
Bularuñ kim dir vaşfını niçe hûb u dil-ârâdur
Letâfet şehrinüñ sulţâmıdur her biri ['anķâdur]

⁷ Mısrada vezin kusuru var.

⁸ Mısrada vezin kusuru var.

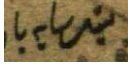
- Cinân gülzârını medh eyleme vâ' iz ferâgat kııl
Bu meh-veş dil-rübânuñ âsitânı ' arş [-1 ' alâdur]
Bu bezm-i ' ışkda iy sâkı unutma bizi sâğardan
Bilürsin tâ ezel dil-i âşüfte dervâdur⁹
Bu gülzâr-ı Hâk nûrınıñ vaşfını itmekde
Dilüm bülbül gibi ol nâlân-ı gûyâdur
65- Gönülde ' ışk gözümde eşk yüzümde hâk-i hâkister
Arada *Mağşadî* bî-çâre vü âvâre şeydâdur

YENİCE ŞEHRENGİZİ-II

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

- 1- Kılup âlûde mülk ü mâli fânî
Zebûnî nefis irüb virmez amânı
Çamusı nefse olmuşlar çü bende
Degül anlar hemîn ben daği bende
Beni gâyetde işbu çarh-ı bed-kâr
Hevâ dâmına kılmışdur giriftâr
Günâhum bî-' aded gelmez kıyâsa
Ki meşhûr olmuşam cürmile nâsa
5- Baña yâr olmadı gönülüm hevâsın
Getürdi başuma dürlü belâsın
Ne şavm u ne şalâta mâyil oldum
Yitürdüm kendümi uş zâyil oldum
Münâsib görirem ' aqlile bunı
Revâ mıdur olam nefsiñ zebûnı
Îlâhî kııl hedâyâ beni kırtar
Ki nefis elinden olmayam giriftâr
Aña ki senden irişmezse dermân
Yıkar dil hânesin cürm ü ' isyân
10- Nazar kııl reh-ber ol luţf eyle baña
İrişem senüñ ile yine saña
Bu yüzüm kıarasın luţfla ağ eyle
Gider bu zulmet-i ' ışkı çerâğla
Nola ger çoğ ise cürm ü günâhum
Saña şıgınıram sensen penâhum
Çapunda sürem uş geldüm dîvâna
Kuluñam nola oldumsa dîvâne
Esirge baña kııl luţf u ' aţâyı

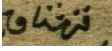
⁹ Mısrada vezin kusuru var.

- Şeffî' eyle Muḥammed Muştafâyı
15- Cemi'ân mü 'minile mü 'minâta
Daḫi Müslimîn ü müslimâta¹⁰
Kamusın yarlıқа hem (sen) raḫmet eyle¹¹
Olariñ meskenini cennet eyle
Budur senden niyâzum evvel âhîr
Zamîrim ḫod bilürsin saña zâhir
Sipâs u ḫamd u minnet saña her ân
Nazâr virdüñ ḫaluram dehre hayrân
Gezüp seyr eyleyem cümle cihânı
Teferrüc eyleyüb her bir mekânı
20- Gönül eglenmege bir cây-ı zîbâ
Aradum dehr[i] başdan başa ser-â-pâ
İrişdüm nâgehân bir şehri-handân
Bezenmiş saḫfî şahnı ḫoş gülistân
Misâl olmuş hemân bâğ-ı cenâna
Şefâ virür görince dil ü câna
Şeher-dem bülbül-i şûride destân
Oḫur Farsî edâyile Gülistân
Zülâl olup aḫar her gûşe enhâr
Mişâl-i kevser olmuş çeşm-i bînar
25- sâyebân ḫurmuş üstüne gülşen
Bezenmiş câ-be-câ olmuş çü rûşen
İrişüp şubḫ-dem emri-ḫudâdan
Götür bu seher bigi ḫaḫâdan¹²
Açub 'aḫḫâr-veş bir gûne dükkân
Şatar 'âşîqlara 'ûd ile reyḫân
Sevündüm şol ḫadar dil oldu mürûr
Gönülde guşşa vü ḫam oldu mestûr
O miskîni bulub bir nice 'âḫıl
Bu şehriñ nâmına oldu mesâ'il
30- Kamusın 'izzet ü zînetde gördüm
Varub dergâhına yüzümi sürdüm
Dolaşdum her birin ḫıldum ziyâret
Kimi sultân kimi eyler vezâret

¹⁰ Mısrada vezin kusuru var.

¹¹ Sen kelimesi beyitte metinde olmakla beraber vezni bozuyor.

¹² Beyitte vezin kusuru var.

- Kimi dükkân-ı hüsni zinde itmiş
Gönül naqdin alub ‘uşşâkı şatmış
Kimi dil şaydın ider işi şayyâd
Kiminüñ ğamzesi tîr ü çeşmi cellâd¹³
Görelen uş bu hûbânı bî-çâre
Uruldı yüregüme dürlü yâre
- 35- Oluben ‘âşık-ı âşüfte giryân
Buları eyledüm ‘âlemde destân
Yazub esmâların defter itdüm
Şunub ‘âşıklarına fâhr itdüm
Okudukça bu *Şehr-engîzi* yazan
Bileler kimdürür serdâr-ı hûbân
Dile geldi yine vaşf-ı cevânân
Mufaşşal yazmışam bir özge destân
Olardur âşinası Zü’l-celâlün
Olardur bendesi Lâ-yezâlün
- 40- Haqîkat mülkine sultân olardur
Cihândan el yumuşdur cân olardur
Olaruñ haremine beni yâ Rab
Raĥîmâ raĥmetüne eyle aqreb
Olaruñ himmetiyle dile geldüm
Ziyâret itmege bu ile geldüm
Ķamunuñ âsitânına yüz urdum
Bi-ĥamdillah nice maqşûda irdim
Zihî devlet ki ele virdi zamâne
Baş indirdüm bu deñlü âsitâne
- 45- *Yeñice* şehrini kıldum ziyâret
 idüm görmege ğâyet
Nazar kıldum Ķamu dâr u diyârın
Gezüb bülbül gibi her gül[i]zârın
MuĥaĶĶaĶdur bu *Yeñice-i Vardar*
Müferriĥ şehr imiş yâ mişli mi vâr
Hevâsı âbı hem yaylağı rûşen
Güli vü gülsitânı bâğı rûşen
Mesîre her taraf şahrâ vü yazı
Öter bülbülleri ħurnası Ķazı
- 50- Teferrücgâhıdur meşhûr çenârı

¹³ Beyitte vezin kusuru var.

- Müferrih gûşedür bir lâlezârı
Gönül ârâm olur bir özge mekân
Bulunmaz buncılayın şehr-i rûşen
Gönüller alıcı dil-berleri çok
Leţâfet şehridür serverleri çok
Kimi gül kimi gonca-dehendür
Kimi bülbül gibi tûtî-süñhandur
Kimisinüñ cemâli mihr-i enver
Kimisinüñ lebidür sükker-i ter
- 55- İştî şerh ideyim nâmın olaruñ
Bilesin şâh[1] kimdür rûzigâruñ
Birisi Kaçızâde meh-likâdur
Hasan sîret ü ismi *Muştafâdur*
Kaşî imzâ çekübdür hüsn-i hâle
Münâsibdür bu hüccet ehl-i hâle
Biri *Koçî Efendi-zâde Ahmed*
Kamer-behcet melek-sîmâ sehî-ğad
Cemâl-i kıddine tuğrâ çekilmiş
İki kaşî iki imzâ çekilmiş
- 60- *Müderriş-zâde Abdullahdur* biri
Kamu 'ışk ehli olmuşdur esîri
Açub hüsnî kitâbın çıkısa derse
Olur tilmîzi anuñ kim ki görse
Birisi *Hâcî Pervîz-zâde Yûsuf*
Sezâdur her deñlü olsa mevşûf
Serîr-i hüsn anuñ Mısrî-melâhat
Kıyâmetdür be hey âfet kıyâmet
Birisi *Müylü Ahmed Bâli-zâde*
Leţâfetde dürür hüsnî ziyâde
- 65- Siyâh ebrûların düşmiş kemâna
Atar kirpikleri tîrini cânê
Birisi *Hâcî Koçî-zâde Maħmûd*
Vişâlidür kamu 'uşşâka mağşûd
Şular kim oldılar 'ışk ile Ayâz
Aña mihr ü muħabbet oldı dem-sâz
Biri *Aħmeddürür Abdullah-zâde*
Metâ'-ı vaşlı ğâyetde bahâda
Nice zâr olmasun 'ışk ehli nâ-çâr
Ki bîzâr ele girmez uş bu bâzâr
- 70- Bâzîrgân-zâde biri *Bâkî Şâhdur*

- Cemâli *tal'ati* mihr ile mâhdur
Gönül mülkünü 'ışkı rûşen eyler
Münevver hüsni kâlbî rûşen eyler
Birisi *Abdî Şâh-zâdedür Aḥmed*
Çeker 'âşıkları 'ışkında zaḥmet
Fedâ olsun dil ü cân ol civâna
Bağar mı ehl-i 'ışk câna cihâna
Me'mûn-zâde biri Aḥmed Çelebi
Virür dile şafâ la' l-i kelâmı
- 75- Cemâli gülsitânı zîver olmuş
Ruḥı lâle gibi la' l-i ter olmuş
Muḥammeddür biri Semerci-zâde
Mürüvvet kânıdır dâr-ı vefâda
Ne lâyıkdur aña bu kâr-ı palan
Bezistânda yaraşur böyle oğlan
Ḥasandur birisi ol İbn-i dervîş
- Müdâm 'âşıkları beglerdür
Yüce devlet dürür derbânı olmak
Kapusında kulu kurbânı olmak
- 80- Birinüñ daḥî meşhûr hüsni genci
Yûsuf-zâde Muḥammeddür kapucu
Ele altun gümüş aldıkça zerger
Şanasın cem' olur şems ile ülker
Birisi *Ḥâcî Mûsî-zâde Yûsuf*
Olupdur mısr-ı hüsni içinde ma' rûf
Kılur 'âşıkları Ya' kûb-ı zâr¹⁴
Çekerler firqatinde çâr u nâ-çâr
Kerîm-zâde 'Ömer Çelebi biri
Dile 'âbid olur hüsni zâmîri
- 85- Cemâli remzidür seb' al-me' ânî
Nice' ârif gerek fehm ide anı
*İbodur birisi İbn-i memersâh*¹⁵
Cemâlin görse ger 'ışk ehli nâ-gâh
Düşer 'ışkına ser-gerdân olur ol
Ġam ile vâlih ü ḥayrân olur ol

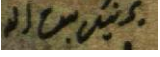
14

Kelime metinde zârî şeklinde yazılmış.

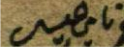
15

- Biri *Maḥmûddur İbn-i na' l-band*
Reh-i 'ışkıında dil esbi olur bend
Mişâl-i na' l kaşı mihrâb olupdur
Açılmaz kalbi âhen-bâb olupdur
- 90- Birinüñ nâmı *Bâli Şâh-ı ' azâz*
Kılur 'âşıklarına şîve vü nâz
Nazar kılmaz sınır ol degme sîne
Elüñ şunma bahâsız düğmesine
Biri *Hâcî Hüseyin-zâde Mehmed*
Bezenmiş bâğ-ı hüsni mişl-i cennet¹⁶
Özi hürî kâdi tûbâ-cinândur
Revîşi cân gıdâsı cism ü cândur
Birisi *Tuzcî-zâde nâmı Mûylı*
Mülâyimdür olur 'uşşâka meyli
- 95- Nice medḥ idem ol ebrû-siyâhı
Melâḥat kişverinüñ pâdişâhı
Biri *Ruḥî Bâldür* ruḥları lâle
Muḳavvas kaşları beñzer hilâle
Göricek meh yüzünü sevdi cânum
Kıpıldı 'ışkına ruḥ-ı revânım
- Biriniñ meşhûr
Eşigi kıbledür yâ Beyt-i ma' mûr
Tavâf iden cemâli Ka' besini
Düşürdi dile 'ışkı cezbisini
- 100- Birisi *Mûylı-zâdedür Muhammed*
Dutar 'âşıkları vaşlına himmet¹⁷
Cemâli tal' atı nûri münevver
Kamer tal' at melek-sîmâ muşavver
Birinüñ daḥi *Mûylı Şâhdur* ismi
Melek-manzar durur insânda resmi
Zihî luḥf eylemiş Bârî Te' âlâ
Anı kılmış güzeller içre ra' nâ
Cihân zâhidleri birisi *Mûylı*
Güzeller içre şöhret buldı ḥayli
- 105- Naẓîri gelmedi hergiz cihâna
Leṭâfetde aña yokdur bahâ ne

¹⁶ Cennet kelimesi Mehmed'le kafiyelendirilmiş.

¹⁷ Himmet kelimesi Muhammed'le kafiyelendirilmiş.

Biri *Ḳurd-zâdedür* hem nâmı
Yidi ḳurdu ğamı baĝrumı ser-pâ
Nola her dem ğam [u] cevrin çekerseñ
Yiridür öğerek göge çıkarsañ
Birinüñ nâmı *Mûylı ibn-i dellâl*
Cemâlini gören ‘âşık olur lâl
Metâ‘ -ı ḥüsnini virse mezâda
Görenler müşterî olur ziyâde

- 110-*Hümâ-zâde* birisi *Muştafâdur*
Yüzün görmek şafâ-ender-şafâdur
Dolaşma ey gönül şayd-ı hümâyâ
Yilüp yüpürme zâhid bu hevâyâ
Birisi *Bâķî Bâlî ibn-i Sâlâr*
Aña bu kûy-ı dil oldu tîmâr
Gönül şehrinı zabt itse menâsib
Leţâfet ‘âleminde ḥükmi ğâlib
Birisi *Mûylı-zâde Bâķî* nâmı
Güzeller içre müşteşnâ tamâmı
115-Her ‘âşık kim anuñla buldı vuşlat
Cihânda ḥâşıl itdi bâķî devlet

- Güzeller medḥ oldu ḳaldı bâķî
Muḳârin ḳaşde ittifâķı¹⁸
Nola âḥırde yâd itdümse anı
Tamâm eyle ḳuşûr-ı dâstânı
Bu minvâl üzre olur cümle aḥkâm
Baḥâr olduḳça içilür gül-encâm
Budur resmi eger ḳursa dîvân
Gelür ḥayl u ḥaşem şoñunda sulţân
120-Bu *Şehr-engîz* içinde bunca ḥûbân
Yazıldı nâmı vaşfı oldu destân
Kiminüñ vaşfın itdüm âşikâre
Kimisini ḥafî çekdüm kenâre
Bu sırrı duymasın cehd ile câhil
Dil-ârâ bezmine olmaya dâḥil
Mufaşşal yazmaĝa bu dâstânı
Dürişdüm olmadı mümkin beyânı

¹⁸ Beyit vezin bakımından kusurlu.

- Muqarrer muhaşşar yazıldı nâme
Bu hayretten dili şakq itdi hâme
125-Dirâz itmek ne lâzımdur maqâli
Bilür hâl ehli olan her mahâli
Güneşde zerre yâd itdüm muhaqqâq
Gülistândan hemân bir sâde yapraq
Bilinür çatreden ma' nîde deryâ
Görinür zerreden şems-i hüveydâ
Mekâtib her ne deñlü olsa tahrîr
Bulunur ba' zî elfâzında tafşîl¹⁹
Niyâzum bu durur her hâş u 'âm
Kuşûrın göricek duta tamâm
130-Benüm eksügüm çoqdur İlahî
Anuñçün kılorum ben her günâhı
' İnâyet kııl beni ferhunde eyle
Güzeller medhine gûyende eyle
İlahî medhîn itdügüm civânân
İki ' âlemde olsun şâd u handân
Bularuñ hüsni gülzârı yâ Râb²⁰
İrem bâğı gibi pür-zîver eyle
Kalem çekdikde medh-i sâde-rûya
Yüzi ismiyle resmin defter eyle
135-Şorub la' li yâd itdükçe uşşâq
Bularuñ leblerin dağı ter eyle
Vişâlin rûzı kııl ' âşıklarına
Raķibi ħor u hem ħâkister eyle
Murâdum maqşûdı ' âlemde budur
Güzeller ħizmetine çâker eyle
Unutma *Maksadî* bu dâstânı
Oķu yaz dilde dâim ezber eyle
Ne deñlü medh olunsa ħüsni hûbân
Muqarrerdür gelür anlara bir an
140-Çemende ağlasa zâr olsa bülbül
Gülüb açılmada revnaķ bilür gül
Metâ' ı kim mezâd eyleye dellâl
Çıķar biñ şerri bir demde fi'l-ħâl
Gelür ' âşıklara dâğı bu ħâlât

¹⁹ Kafiye önceki mısrayla uyumlu değıl.

²⁰ Kafiye ve kafiye örgüsü bu beyitten itibaren altı beyitte farklı.

- Oğunsa şî' r virür ' ışka kemâlât
Güzeller vaşfında itdükçe şu' arâ
Güzeller nûr olur ra' nâ dil-ârâ
Kaçan kim geysel bir maħbûb dîbâ
Yaraşur ħil' at-i nâz aña ra' nâ
- 145-Dil-ârâya şî' r bir ħil' at olur
Güzellik kendüsine kat kat olur
Ne deñlü medħin itseñ bir civânũ
Saña meyli olur elbetde anũ
Müşâhiddür müşâhid bu ' alâyîm
Sevildikçe gözi olur mülâyim
' Aceb mi anlarũ meddâħı olam
Düşüb ayağa ħâk-i râħı olam
Olarũ medħidür gönümde varum
Budur anlara lâyıq yâdigârum
- 150-Gözüm yaşı gibi şî' r ü terümden
Nişâr itdüm olara gevherümden
Ümîzüm vardurur bu dâstânı
Okuyan u berî şâħib-me' ânî
Şefâlar kesb idüb ħandân olalar
Bu esrâr ile heb ħayrân olalar
Bileler ehl-i ' işkuñ kısmetini
Kılalar cân u dilde rağbetini
Mübeddel kılalar cevri vefâya
İre ' âşıkłarı zevk u şefâya
- 155-Neşât ile geçürüb rûzigârı
Ola her demde yârî yârî yârî
Du' âcıyam budur minnet Ĥudâdan
Bu şehri şakłaya ħavf u haťâdan
Siper ola kaźâ tîrine eflâk
Hidâyet ola zehri dâhi tiryâk
Mu' âvini ola ħazret olarũ
Cefâsın görmiyeler rûzigârũ
Bulara Ĥızr İlyâs ola reh-ber
Günü gündend ħamunuñ ola hoş-ter
- 160-Ĥudâ şâħib-' aťâ mîrî livâya²¹
Dü-' âlemde ola devlet hedâyâ
Hemîşe zeyn ola ' ömri bahârı

²¹ Bu beyitten itibaren kafiye deđiştî.

- İrişe rif at-ı baht semâya
Anuñ devrinde her bâý ile ednâ
Refâhiyet bulub irdi şafâya
Mu'âdil-i zamân merd-i cihândur
Cem'iyet hayr-ı hâhidur re'âya
Hasen sîret dürür hulq-ı Muhammed
Temesseldür sehâbı Murtażâya
165- 'Alî bağışlu bir şâhib-naẓardur
Mişâli gelmedi devr-i fenâya
Kudümiyle henüz *Şehr-i Yenice*
Şeref buldı irüb halkı ğınâya
Görüb ihsânını a' lâ vü ednâ
Elini kaldurur beş vaqt du'âya
İlâhî bu 'alî-şânunñ dilerem
Beķâda cennet ü didâr-ı pâyeye
Rûzı kııl 'ömr ile devlet²²
İrişdür kûbbe-i 'arş-ı 'alâya
170-Kim olursa cihânda hayr-ı hâhi
Hak ırgüre civâr-ı Muştafâya
Bu şehriñ hâkimine dağı hazret²³
Vire 'ilm ü fazîlet 'ömr ü devlet
Ne deñlü irse 'âlim ü 'irfân
Şafâ şadrında ola ehl-i ħırfet
Hudâ vuşlat kıla 'uşşâķa rûzı
İde ma' şûķile tenhâ vü şoĥbet
Civânânunñ dağı ĥüsni bahârı
Ola ter-tâze nite bâĝ-ı cennet
175-Gülüp açılmada ola dem-â-dem
İrüb bâd-ı hazân virmeye zaĥmet
Tamâm it du'âyı *Makşadî* gel
Ĝanîmet gör bu devrânı ĝanîmet
Şeref virdi *bu Şehr-engîz-i dil-keş*
Düşüpdür şehre nâm bi'l-küllî şöhret
Ĥuşûşâ medĥ olundı bunca hûbân
Dil-i 'uşşâķa lezzet virdi lezzet
Mufaşşal eyler idüm dâstânı
Yoruldım kalmadı hiç dilde tâķat

²² Mısra vezin bakımından kusurlu

²³ Bu beyitten itibaren kafiye deĝiştî.

180-Bi-ḥamdillah ki irişdi tamâma
Ḳayur târîhi naḳdi bâb-ı temmet (H. 1009/ M. 1600)

Nazar oldu ‘ inâyetle Hudâdan²⁴
Ḳaşidem âhire irdi ‘ alâdan²⁵
Elümden geldükçe işbu şehri
Zihî medḥ eyledüm ḥüsn-i edâdan
Ne deñlü var ise şâhib-kerâmet
Beyân itdüm getürdüm dile lâdan
Dür-i nazmum nisâr itdüm olara
Geyürdüm ḥil‘ at-ı şî‘ ri dîbâdan

185-Murâdum *Maḳşadî* ‘ âlemde budur
Ricâ eyleyüb ehl-i sehâdan
Du‘ â-i ḥayr ile yâd eyleyeler
Budur heb iltimâsum âşinâdan
Emânetdür emânetdür emânet
Temennâ eyleyem bâ u gedâdan

188-Bu *şehr-engîzimi* yâzub oḳıya
Unutmıya beni aña du‘ âdan
İŞTİB ŞEHRENGİZİ
Mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün fe‘ ülün

1- Sipâs u minnet ol ḥallâḳ-ı müya
‘ Ademden ‘ âlemi kıldı ḥuveydâ
Tecellî eyleyüb zât-ı şîfâta
Virür envâ‘ şûret mümkinâta
Îrâdet oldu çünkim ḥazretinden
Yaradıldı ‘ avâlim ḳudretinden
Behişt ü ‘ arş u kürsî vü melâ’ik
Ne kim var yirde gökde ḥalâyıḳ

5- Anuñ emriyle cümle zâhir oldu
Belürdi şeş-cihet öñ âḥîr oldu
İrişmez ḳudretine ‘ aḳl u efkâr
Yiri sâkin ḳılır eflâki devvâr
Odur Ferdu’s-Şamed Allah vâḥid
Çü vâḥdâniyetine şun‘ ı şâhid

²⁴ Bu beyitten itibaren kafiye deĝiştî.

²⁵

- Çılur eflâki zînet encüm ile
Ma'âdin dâğların zer ü sîm ile
Çalub çevgâne kudret mihr ü mâhı
Atar şarkdan çü tâ garba kemâhı
- 10- Cemâlınden dü-âlem rûşen oldı
Bezendi dâğ u şahrâ gülşen oldı
Akıdur seng-i hârâdan zülâli
Dikenden hâşıl eyler tatlu bâlı
Çamışdan sükkeri rengin ider hâş
Acudan misk ü mârdan zihî elmâs
Vuhûş u tayra hem cinn ü nâsa
Ne ihsânlar ider gelmez kıyâsa
Gerekdür kılavuz şâkirin anuñ
Gönülden yâd idüb zikrin anuñ
- 15- Dotalum emrin 'âşi olmayalum
Cehâlet zulmetinde kılmayalum
Muhammed Muştafânuñ şer'ine
Uyalum girelüm hem sünnetine
Bi-hamdillah Resûle ümmet itdi
Bize nûr-ı îmânı himmet itdi
Nazar kıldı bize 'ilmiyle idrâk
Ma'âşiden şakınub olavuz pâk
'İbâdet kılavuz Mevlâyâ dâ'im
Giceler kâim olub rûzı şâ'im
- 20- Velî ben 'âşi vü âvâre şeydâ
Henüz hayretde kıldum mest ü derdâ
Ne şavm ne şalavâtum var ne zühdüm
Ne 'ilmüm var ne hilmüm var ne cehdüm
İki gün eylesem tâ'ât-mükemmel
Biş on gün gezerem şöyle mu'atıl
Elümi bağlasam dursam namâza
Teveccüh eylesem ol bî-niyâza
Düşer yâduma naşş-ı rûy-ı dildâr
Perişân hâli ider hâl-i rûzgâr
- 25- Kaşî mihrâb olur kıble²⁶
Halin taşvîr olur resm-i hayâli
İmâm ile cemâ'at kılsa secde
Gider 'aqlum düşer şöyle vecde

²⁶ Mısra vezin ve kafiye bakımından kusurlu.

- Bu endîşe koyar yabâne²⁷
Düşer gönlüm hemîn egri hayâle
Perîşân eyledi ‘ aqlumı hayret
Henüz şimdi olur ‘ ışık u muhabbet
Fırâk-ı yâr ile bî-çâre kaldum
Düşüb deşt-i ğama âvâre kaldum
- 30- Ne mûnis baña ne hem-dem ne hier âh
Reffîkimdür benüm âh-ı sehergâh
Yitürdüm şabr u sâ mân karar
Alubdur ‘ ışık elümden ihtiyâr
Cihânda gezerem şöyle perîşân
Hayâl-i hal-i dil-dâr ile nâlân
Gönül eglenecek bir hûb-menzil
Tecessüs eyler iken nâgehân dil
İrişdüm bir sevâd-ı dil-guşâya
Bulub ârâm-ı dil irdüm şafâya
- 35- Bulub bir ehl-i dil kıldum su ’âli
Ki tâ keşf ide uşbu me’âli
Didi *İstib* dürür bu şehr-i rûşen
Gülistân-ı cinân mânend-i gülşen
Şafâ itdüm şu dem kim dâhil oldum
Bu şehr-i cân-fezâya mâyil oldum
Karışdum halkı ile ülfet itdüm
Kamuya hürmet idüb ‘ izzet itdüm
Muhibb-i müttakî halkı mücâhid
Şuhûd-ı muṭlaқа cümle ben şâhid
- 40- Mübârek ravzadır bu kân-ı ‘ irfân
Oğur yazar maḳâmı şehr-i ḥandân
Bulara feyz olubdur ‘ ilm ü kudret
Bulubdur fazl ile her biri rif’ at
Nazar kılmış bulara ḥazret-i Ḥaḳ
Kamunuñ kadri ‘ âli gönli alçaḳ
Kimisi mürşid ü irşâda mâlik
Kimi ehl-i irâdet kimi sâlik
Bulara vâli bir şâhib-i sa’ âdet
Henüz hükminde ber-vech-i eyâlet
- 45- Muhabbet *Murtażâ Muştafâ Paşa*
Mu’în-i ümmet-i Aḥmed mu’ allâ

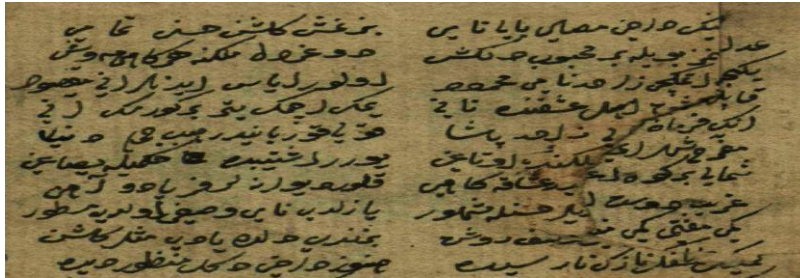
²⁷ Mısra vezin bakımından kusurlu.

- Şehinşâh-ı cihân perverdesidür
Bu mahrûsa anuñ şimdi haşıdur
Kudümiyle müşerref oldu *İştîb*
Cemâliyle bezendi buldı tertîb
Aña maşşûş olub taht-ı 'adâlet
Re'âyâ buldı gâyetde ri'âyet
Refâhiyetdedür heb cümle a'yan
Olurlar devletinde şâd u handân
- 50- 'Âdâlet ıssıdur bir kadr-i 'âli
Cihânda ancak olur hüsni hâli
Şehâvet ma'deni kân-ı mürüvvet
Eşîgi sadr-ı 'izzet câh u devlet
Görür gözi dutar eli cihânuñ
Odur şîr-i neri deşt-i veğânuñ
Şeh-i serdâr rezm-i gâziyândur
Mehâbetle dilîrân-ı cihândur
Henüz hükmindedür bu şehri mezbûr
Dem-i 'âdlinde incinmedi bir mûr
- 55- Meger kim zulm ide 'uşşâka dil-dâr
Yâhûd sâlik ola hîleye ağıyâr
Yasağıyla hemîn zabt oldu dünyâ
Kâlubdur var ise çeşm-i dil-ârâ
Çeküb gam olmadı hiç kimse giryân
Meger kim nây ola meclisde nâlân
Du'âcısıyam anuñ şubh u şâmı
Bula 'âlemde 'izz ü ihtirâmı
Mu'îni ola Hâk vire murâdm
Kâbûl ide bi-küllü ictihâdm
- 60- İrişe 'avf u luğf-ı Zü'l-celâli
Ola pâye-i serîr-i şadr-i 'âlî
Bulubdur sâye-i luğfında el-hâk
Bu şehri dil-gûşâ tezyîn ü revnağ
Güzîn kuşedür bu şehri *İştîb*
Mu'âdil hâkine şahrâ-yı Yeşrib
'Aden gülzârıdur bâğ u bahârı
İder bülbülleri âhile zârı
Akar her yânedem âb-ı revânı
Serâylar irişüb her bir mekânı
- 65- Teferrücgâhıdur meşhûr *Kavağlı*
Dem-â-dem söylenür dillerde nağlı

- Müzeyyen bâğçedür cennet mişâli
Çayır çimen açar âb-ı zülâli
Çıkar seyre bahâr eyyâmı hûbân
İderler ‘ıyş u ‘ışret yâr u yârân
İderler hüccet-i hâş ittifâkı
Müşerref kıılır ehl-i iştiyâkı
Gelürler gülsitâna güle güle
Dutub cân sem‘ini bülbüle güle
- 70- Utanur yüzlerinden verd-i hândân
Olur kâmetlerinden serv evzân
Teferrüc eyleyüb her yaña bâğı
Kurarlar şive mülkinde otağı
Kimi sultân ez-şehr-i leîâfet
Kılır ‘ışk ehline her dem siyâset
Kimi ‘ıyş u neşât ile ferahnâk
Yapışmaz dâmenine hâr u hâşâk
Kimi ehl-i hıref geçmiş dükkâna
Şatar hüsni metâdan naqd-i cânâ
- 75- Leîâfet burcunuñ mihr-i münîri
Hezâr erbâb-ı dil olmuş esîri
Dutarsañ sözüüm ger sem‘-i cânı
Saña şerh ideyüm bu dâstânı
Bilesin isimle resmin bularuñ
İre vuşlat demine intizâruñ
Yazı imzâ idem defterlerin
Dürem ferden ü ferden her birin
Saña câri idem mâ’-i ma‘îni
İşit medh-i dil-ârâ maṭla‘ını
- 80- Biri *Ahmeddürür Dîzdâr-zâde*
Re’îs-i dil-rübâ şadr-ı ‘alâda
Göñül şehrine ‘ışkı pâsbândur
Vişâlî kal‘a deger bir civândur
Kerîm Bâlî Bahâdır-zâde biri
Cemâli verd-i aḫmer kadd [i] dil-cû
Bahâr-ı dilde ‘ışk ehli anuñ
Urur terkini bu cism-i cânuñ
Karındaşı *Raḫîm Bâlî* ser-efrâz
Yaraşur kâmetine hil‘at-i nâz
- 85- İrişür vuşlatın hâhına ṭâlib
Kılır ‘uşşâka şefkat-i mihri gâlib

- Muhammed* birisi *Çerçi-zâde*
Metâ' -i hüsnî kıymetde ziyâde
Oğur yazar muqayyed 'ilm-i nâza
Kılur luğ u kerem ehl-i niyâza
'*Alî Bâli'* birisi *İbn-i na' l-band*
Urubdur ehl-i 'ışka ol demür bend
İderler cevri ü hicrinden anuñ dâd
Teraħhum eylemez ol qalb-i pûlâd
- 90- Birisi *Mumcı-zâde Muşlî*²⁸
Bulunmaz hüsnile 'âlemde mişli
Cemâli şem' i rüşendür cihânda
Yanar kandîl-i 'ışkı şubh u cânda
Kerîm-zâde birisi *İbn-i Poyrâz*
Hevâsında kılur 'ışk ehli feryâz
Görenler anda bu hüsn ile hâli
Kıalur hâlle perişânlıkda hâl
[Biri]nüñ dâhi *Muşlı Balî* nâmı²⁹
Bezenmiş gülşen-i hüsn-i tamâmı
- 95- böyle bir maħbûb-ı dil-keş³⁰
Doğardıñ mülkine her gâhi meh-veş
.....*Etmekçi-zâde* nâmı *Maħmûd*
Olur ayas idenler anı maqşûd
..... ehl-i 'ışkında nânı
Yemek içmek biter bir görmek anı
..... *Zâhid Paşa*
Kulı qurbânıdur heb cümle dünyâ
.....mülkinde otağı
Yürür *İştîbde* hükmile yaşağı

²⁸ Mısra vezin bakımından kusurlu.

²⁹ Sayfanın sağ tarafı yırtık olup resmin sağındaki lekeli kısımlar bir sonraki varanın mısralarıdır.

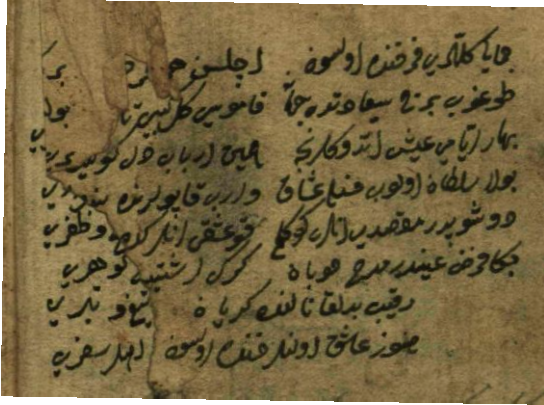
- 100-..... ‘uşşâka gâhi
Kılur dîvâneler feryâd u âhı
..... hüsn ile meşhûr
Yazıldı nâmı vaşfi oldı mestûr
..... rûşen
Bezendi dilde yâdı mişl-i gülşen
..... nâzuñ nâ-resîde
Henüz dağı degül manzûr-dîde
Anuñ ismiyle resmin itmedüm yâd
Bu şehr-engîz içinde virmedüm âd
- 105-Hemîn mezkûr olan meşhûr olandur
Beñi fitne gözi maħmûr olandur
Toğub gün gibi nûr-ı kamer şalındı
Çıkub bâzâr-ı ‘ışka dil alındı
Oları medđ idüb dile getürdüm
Sözi ħal eyleyüb kıle getürdüm
Biline kimdürür serdâr-ı ħûbân
Kime lâyıkdurur erkân-ı dîvân
Yazub ismin olaruñ defter itdüm
Şunub ‘âşıklarına maħzâr itdüm
- 110-Benüm medħüm bulara himmet oldı
Ziyâde her birine hürmet oldı
Hezâr destân okursa bađda bülbül
Gülüb açılmadadır nâz [i]le gül
Düşüb yâdı lebi dil-ber-i cânâ³¹
Henüz meşhûr olur cümle cihâna
Viren revnağ gülistâna şabâdur
Şi‘ r-i ħüsn-i dil-ârâya cilâdur
Niyâzum bu durur Hağ tamâm it
Kıla bunları âfetde selâmet
- 115-Çamusın şaklıya ħavf u ħazerden
Yaman ħasd u yaman dilden nazardan
Cemâli gülleri ferħunde olsun³²

Açılışın³³
Toğub bezm-i sa'âdetden cihâna
Kamusı gül gibi
Bahâr eyyâmı 'ıyş itdüklerince
Hemîn erbâb-ı dil
Bula sultân olub hüsni ile uşşâk
Varub kâpularında
120-Düşüpdür *Mağsadî* anlara gönlüm
Ko 'ışkı anlar
Baña farz-ı 'ayndur medh-i hûbân
Gerek *İştîb*
Rağîb-i bed-likâ nâlende giryân
Henüz 'âşık olanlar hânde olsun

Kaynakça

- Çakıcı, B. (2008). "Za'fî'nin Vardar Yenicesi Şehrengizi" *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları (JTS/TUBA)Harvard: Department of Near Eastern Languages and Civilizations Harvard University* 32 (1), 169-193.
- Çakıcı, B. (2010). "The Shahrangiz of Shtip by Za'fî", *The International Association of Central Asian Studies*, Volume 14, 96-107.
- Çavuşoğlu, M. (1976). "Hayretî'nin Yenice Şehrengizi" *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, c. I-II, 1975-1976, 81-100.
- İsen, M. (1997). Ötelerden Bir Ses Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İsen, M. (1990). Usûlî Divânı. Ankara: Akçağ yayınları.

32

33 Sayfanın sol kenarı kopmuştur. Resimdeki açık renkli kısım bir sonraki varğa aittir.

Murat ÖZTÜRK

Kılıç, F. (1994). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'ârâ (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Macit, M. (2006). "İlk Klasik Dönem (1453-1600)". (Ed.: T. S. Halman). *Türk Edebiyatı Tarihi*. c. II. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Mecmua (I). Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, arşiv no: 06 Mil Yz A 2745, Dvd no: 143. www.yazmalar.gov.tr. (erişim tarihi: 10/10/2013).

Mecmua (II). Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, arşiv no 06 Mil Yz A 3128, dvd no: 925. www.yazmalar.gov.tr. (erişim tarihi: 23/10/2013).

Tıǧlı, Fatih (2007). "Klâsik Türk Edebiyatında Şehrengiz Çalışmaları Hakkında Bibliyografya Denemesi" *Turkish Studies*, 2 (4): 763-770. www.turkishstudies.net (Erişim Tarihi: 19/10/2013).